TISZALADÁNY

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés *3*

2. Tiszaladány bemutatása *5*

3. Örökségünk *8*

4. Eltérő karakterű településrészek Tiszaladányban *11*
   Falusias településkép
   Beépítésre nem szánt terület

5. Építészeti útmutató *17*
   Magasság
   Tetőhajlásszög
   Tetőforma
   Telepítés
   Színek
   Terepalakítás
   Kerítések
   Kertek
   Erkélyek, tornácok
   Ajtók, ablakok
   Homlokzatképzésre
   Részletek

6. Mai példák *34*

7. Utcák, terek *38*

8. Hirdetések, reklámtáblák *40*

BEVEZETÉS

Az építészetet szokás megfagyott zeneként emlegetni. És valóban nagyon sok hasonlóságot találhatunk egy zenemű és az építészet között. Az építészet sokszínűségét adja a változatos utcák, terek, épületek sokasága, mint egy zenekarban a sokféle hangszer: vonósok, fúvósok, ütős hangszerek. Ugyanakkor, ha ezek egymásra tekintet nélkül zenélnek, lehet külön-külön még szép dallam is, amit játszanak, az összkép hamis. Ugyanígy a házak is lehetnek eltérőek egymástól, más rendeltetésűek, de ha nincsenek tekintettel egymásra, zavaros, élhetetlen környezetet alakítanak ki.

A kézikönyv segítség kíván lenni: a település bemutatásával, az értékek megismertetésével és az útmutató résszel tárja fel az épített környezet szépségeit. Bevezeti az olvasót az építészeti értékek tárházába, hogy olyan házat tudjon építeni, ami valódi büszkeséggel töltheti el, és a település képéhez illeszkedik, azt ízléssel viszi tovább.

Az ajánlások nem tekinthetők kötelező jellegűnek, a céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, hanem éppen a valós értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása. Az unalomig másolt, giccses, sokszor import klónok helyett a település karakteréhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása, a nem diktált, hanem valódi szabadság megismertetése.

A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni, ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan továbbíródik. Ezért, ha újabb szép ház születik, az bekerülhet, sőt be is kell, hogy
kerüljön a könyvbe, hogy ezáltal büszke lehessen rá építtetője, tervezője, kivitelezője és a település egyaránt. Egy ház elválaszthatatlan kapcsolatban van környezetével, szomszédaival, településével. Valódi gyümölcse pedig csak annak a kapcsolatnak van, ahol a felek egymást megismerik, szeretik és békében élnek egymással. Igaz ez az emberi kapcsolatoktól a zenén át egészen épített környezetünkig

2

TISZALADÁNY BEMUTATÁSA

Tiszaladány hazánk északkeleti részén, Borsod-Abaúj-Zemplén megyében az Alföld Taktaköz nevű tájegységében, a tokaji Nagy-Kopasztól délre fekszik, Tokajtól alig hat kilométerre. A község határában három tájegység találkozik; a határ északi része mély, déli része pedig, különösen a Tisza mentén dombos. Mai arculata a pleisztocén – holocén folyamán alakult ki, formálásában döntő tényező a víz és a szél volt. A múlt században a Tisza szabályozása során a Taktaköz peremén több, mint hat kanyarulatot vágtak le a folyóból. A községtől északkeletre kanyargó medret – ez ma bent található a községben, s a Ladányiak Hótt Tiszának, vagy Kis-Tiszának nevezik – észak-déli irányú átvágással zárták el a Tiszától. Napjainkban a folyó, vagy ahogy a község lakói mondják, a „Nagy Tisza" 600-700 méterre folyik a falutól. 1855-ben épült a falu alatti töltés már képes volt a községet megvédeni az árvizektől.

„Tiszaladány... valósággal olyan, mint egy fecskefészek – szinte hozzáragadva a Tisza partjához. Ez már a fiatal Tisza, legfeljebb, ha százesztendős, egyenesre vágva, gátak közé fogva, szelídítve...
A régi Tisza, az öreg folyó kanyargós medrével, nádasaival, kiöntéseivel, valamikor majdnem körülfogta ezt a falut. Csaknem sziget volt ez régen, a Tisza szabályozása előtt, magába zárkózva élt s valami sajátos színezetű, bár fő jellemző vonásaiban korántsem egyedülálló belső társadalmi, gazdálkodási és szokásformák alakultak itt ki..."

A község tengerszint feletti magassága 106 méter, környezetétől nyolc-kilenc méterrel magasabb. A víz- és hő ellátottság alapján a mérsékelten meleg-száraz éghajlati környezethez tartozik. Felszínét elsősorban az öntés-, illetve réti talaj különböző változata i borítják. Csapadékot talán többet kap, mint az Alföld más területe, mert a Zempléni hegység lábánál fekszik, valamint a Tisza és a sok belvíz a páraképződést elősegíti. A terület természeti és földrajzi adottságai révén már korán alkalmas volt lakóhelynek.

A Taktaközt – a környékbeli tájak közül – az elsők között népesítette be a honfoglaló magyarság, feltehetőleg azért mert az ártéri síkság bonyolult vízhálózata védelmet nyújtott az esetleges támadásokkal szemben. Az is a megtelepedést segítette elő, hogy az ártéri szintben lévő homokos hátak biztosították az állandó szálláshelyek létrehozását.

Az első írásos történelmi kútforrás, amelyben a községről olvashatunk, Anonymus, III. Béla király jegyzőjének a Gesta Hungarorum című krónikája.

3

ÖRÖKSÉGÜNK

Református templom

A tiszaladányi egyházközség a régi feljegyzések alapján meglehetősen nagy múltra tekint vissza, hiszem számos anyakönyvük, tárgyi emlékeik bizonyítják, hogy itt már az 1600-as években is létezett református gyülekezet. A műemlék templom a település központjában áll, építési ideje ismeretlen, feltehetőleg a 14. században épült. „Ezen templomnak építése és fel szentelése felől semmi sem tudatik a régiség miatt" – írja a krónikás prédikátor 1806. esztendőben.

Klasszicista templom, 1820 körül. Dombon álló, egyhajós, a háromszög két oldalával záródó, keletelt templom, a nyugati homlokzat előtt álló toronnyal. A déli homlokzat előtt későbbi épületszárny, kis hajlású nyeregtetővel fedve.

I. világháborús emlékmű: Tiszaladány, Református templom kertje

Az írótalálkozók emlékhelye Tiszaladányban a Gólyafészek Ifjúsági Tábor udvarán

Tiszaladányi Holt-Tisza

A holtág természetes lefűződés útján keletkezett, a jobb parti ármentesített területen helyezkedik el, felső része rövid hullámtéri szakasszal folytatódik. Közigazgatásilag a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Tokaj városhoz és Tiszaladány községhez tartozik. Hossza 4,3 km, átlagos szélessége 50 m, területe 21 ha, átlagos vízmélysége 1,6 m, víztérfogata 336 ezer m3. Tulajdonosa és kezelője Tiszaladány területén a Magyar Róna Mgtsz., Tokaj területén az Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság. A halászati jogot a Tiszavirág Halászati Szövetkezet gyakorolja. Medre jelentős mértékben feliszapolódott, vízi növényzettel csekély mértékben benőtt. Vize eutrof jellegű. Közvetlen kapcsolata élővízzel nincs, vízpótlása belvizekből és szivárgó vizekből lehetséges. A hullámtéri rész vízpótlására és vízcseréjére az árvizek idején kerül sor. A Tiszalöki vízlépcső hatása alatt áll. Leüríthető gravitációsan a Prügyi belvízi főcsatorna rendszere felé. Funkciói: belvíztározás, halászat, horgászat, nádgazdálkodás, vadászat. Élővilága igen gazdag, a nagy szabad vízfelület a betelepített növényevő halak hatását mutatja. A tájba harmonikusan illeszkedik. A vízi madarak táplálkozó- és költőhelye, védett növényfajokban gazdag. A hullámtéri holtág rész a Tokaj-Bodrogzugi Tájvédelmi Körzet része.

Dicse-lapos

A Taktaköz MTÉT a Tisza hajdani árterületének része, döntően ma is természetközeli állapotot idéz. Ezeken a sérülékeny élőhelyeken a Tisza szabályozása előtt nagyon gazdag növény- és állatvilág volt jellemző, mely az intenzív mezőgazdasági művelés hatására visszaszorult ugyan, de még így is jelentősnek mondható.

A Tisza, a Bodrog, és több kisebb folyó hordalékaiból kialakult síkságból itt -ott kunhalmok emelkednek. A vízrendezés ellenére is vizes élőhelyek sokaságát rejti magába, a Tiszaladány területén lévő Dicse-lapos a nemzetközi Ramsari-egyezmény hatálya alá tartozik, de egyes mocsarak törvény általi védett séget is élveznek.

A vizenyős területek közé beékelődő, magas természeti értékkel bíró nyílt pusztai gyepek területének aránya a nagyüzemi mezőgazdaság hatására csökkenni kezdett , ami egyben élőhelyek megszűnését, beszűkülését is jelentett e. Mára a Taktaközben túlnyomóan a szántóföldi területhasználat a jellemző, ami magában hordozza a vizek, és a talaj mezőgazdasági eredetű elszennyeződésének veszélyét.

Nagyhomokos lelőhely. Szakfeladat befejezése 1963. június 12.
Lelőhely típusa: település, sír

A vidék már a honfoglalás előtt is lakott terület volt, ezt a régészeti leletek támasztják alá. 1961 őszén a helyi termelőszövetkezet a Dicsehát dűlő egy részét 80 cm mélyen felforgatta, mivel csemegeszőlőt akart telepíteni. Ekkor kerültek felszínre azok a tárgyi emlékek: urnák, tálkák, kőbalták, obszidián szilánkok, amelyek a Nemzeti Múzeumba kerültek. A régészeti megállapítás szerint ez a leletanyag azt igazolja, hogy ott a Kr. e. I. évezredben emberek éltek. A szerszámok alapján a paleolit és a neolit korról beszélhetünk. Az előkerült bronz kincslelet eredete pedig a Kr. e. 1500 körüli időre /középső bronzkor/ tehető. Tiszaladányban vandál telepet is feltártak. A nagykiterjedésű, hosszú időn át lakott település még a 2. század elején létesülhetett, s minden valószínűség szerint a 4. században pusztult el.

A korabeli Alföld területén találkoztak a régészek olyan embermaradványokkal, melyeket jobb híján sebtében a gödörbe elföldelt halottaknak értékeltek, akiknek azért a kijáró – vagy legalábbis valamilyen rítusú – végtisztességet megadták az eltemetők. Ilyen objektum egy 4. századi, tiszaladányi tárolóverem, melyből két férfi váza került elő: egyikük mellé vaslándzsát, másikuk mellkasára egy nagy méretű csonttárgyat helyeztek el. Abban az esetben az ásató régész, Lovász Emese, a harcban elesett katonák közös sírjának értékelte a gödröt, akiket bajtársaik temettek volna el egy éppen nyitva álló gödörbe, meglehetősen idő- és energiahatékonyan. Ezt az elméletet a fegyvermelléklet nagyban alátámasztja.

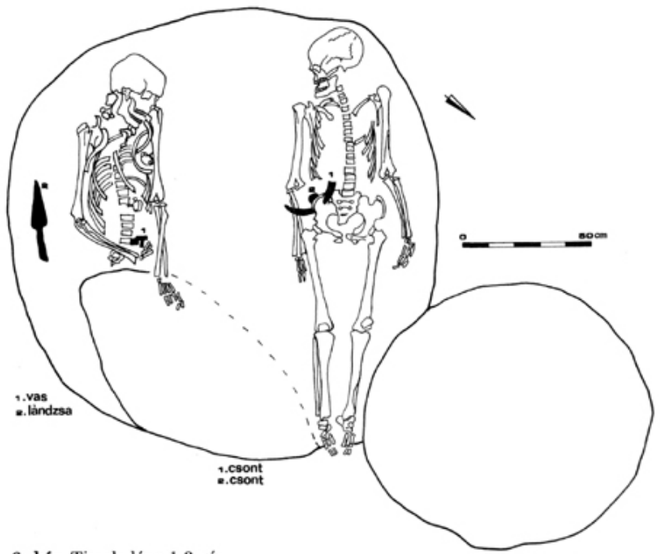

6. kép Tiszaladány 1-2. sír
6. Abb. Tiszaladány, 1-2 Grab
Рис 6. Тисаладань, погребение 1-2

4

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK

eltérő karakterű területek lehatárolása, a településkép, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával

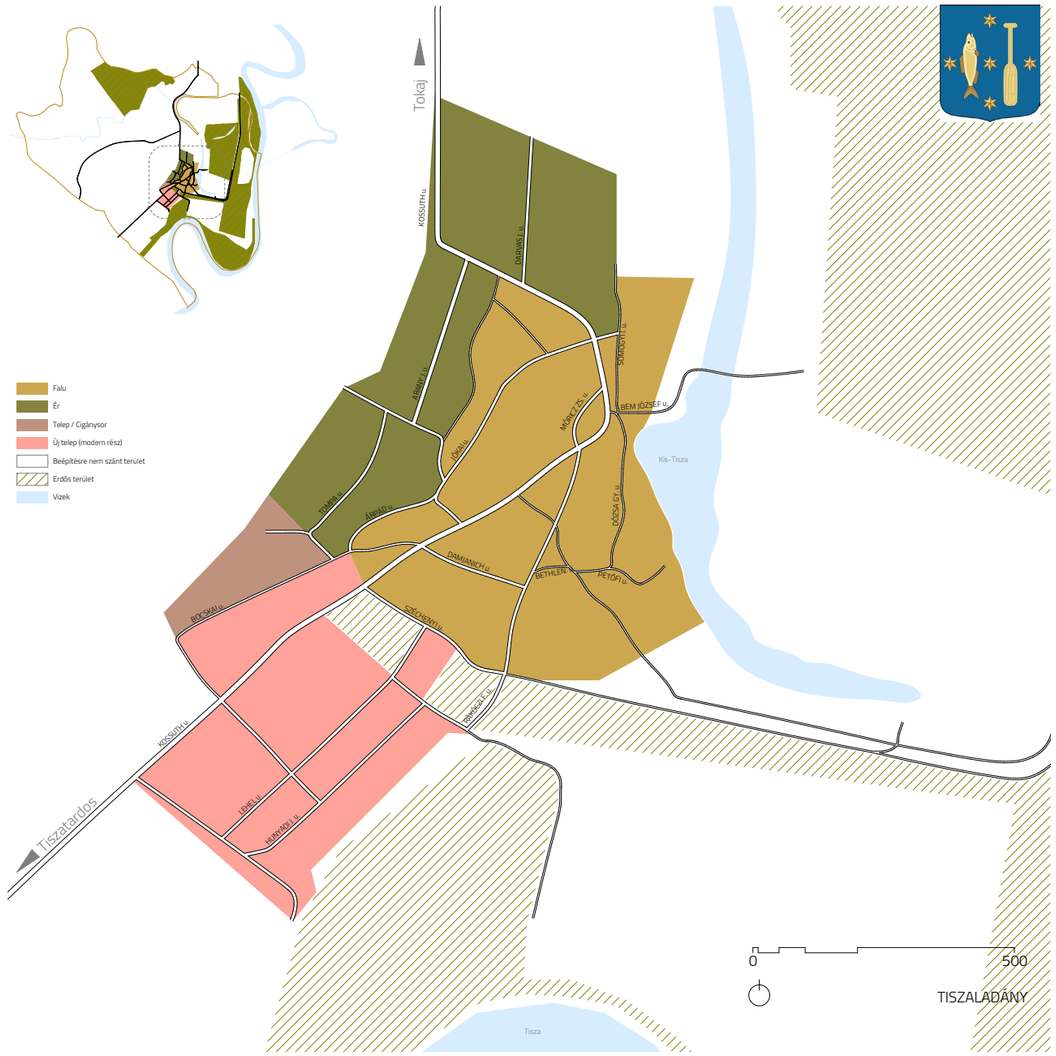

FALUSIAS TELEPÜLÉSKÉP

A település egésze jellemzően homogén, falusias képet mutat. A falu utcahálózatának rendszerét azoknak kiépülésének ideje és hierarchiája határozta meg. A falu belterületének felépítése az organikus faluközpontból és szűkebb környezetéből, a később épült rendezettebb lakóterületekből, és az ezeken átívelő, tengelyt adó Kossuth Lajos utcából áll.

A faluközpontja, ami először épült ki egy organikusabb, halmazfalvas képet mutat, illeszkedik a hely topográfiájához és vízrajzához. A Kis-Tisza a település születésétől fogva nagymértékben alakította annak kialakulását.
A falu gerincét a Kossuth Lajos utca adja, amire felfűződik az egész település. A Kossuth Lajos utca így kiemelkedő szerepet tölt be a településen, az utcában helyezkedik el a templom, az önkormányzati hivatal, a faluház, a posta, az iskola, és a legnagyobb élelmiszerüzlet.

A falura leginkább jellemző beépítési forma a szalagtelkes, soros udvaros kialakítás. Ez a település magjában, a sűrű, organikus utcahálózatnak köszönhetően, szertelenebb, alkalmazkodik a környezetéhez. Itt a telkek szabálytalanabbul kerültek kialakításra.

A település főutcájában a Kossuth Lajos utcában ettől eltérő beépítések is megjelenhetnek, főként a kiemelt funkciónak köszönhetően. Megjelennek utcafrontra épült házak, valamint a hagyományostól eltérő telepítési formák is.

Példaként így elsősorban a legjellemzőbb soros udvaros beépítés ajánlható akár egy frissebb szemlélettel, a mai igényeknek megfelelő alkalmazásmóddal.

FALU

A „Falu" tekinthető a település legrégebbi részének, mely védelmi célból az árvízmentes kiemelkedésre épült. A főút körüli központi falumag több évszázada otthont ad a legfontosabb intézményeknek. A községirányítás, a fogyasztói termékeket forgalmazó üzletek, a szórakozás és a kikapcsolódás színterei leginkább a „Falu" részein koncentrálódnak. A falu középpontja közigazgatásilag, gazdaságilag, mentálisan és szakrálisan tartotta össze a közösséget. Annak ellenére, hogy számos intézmény ma is megtalálható a falumagban, azok szerepe sokat veszített egykori jelentőségéből. A legfontosabb közösségi és kommunikációs terek azonban még mindig a település középpontjában helyezkednek el, ahol a közösségi élet jelentős eseményei is lejátszódnak (piacolás, kikapcsolódás, ünnepek, stb.)

ÉR

A település tradicionális Alvége az „Ér". Nevét a „Falu" alatt elfutó erekről, fokokról kapta. A felvégnél alacsonyabb térszinten – a folyószabályozás előtti – részben árvízjárta helyeken épült a település ezen része. Kis Ér-oldalra, Nagy Ér-oldalra, valamint 1929-től „Új sorra" (Arany János utca, Tompa Mihály utca) tagolódik. Az „Érben" a gazdasági lehetőségek évszázadok óta korlátozottabbak voltak, mint a „Faluban", ezért az itteni családok lakóházai és gazdasági udvarai szerényebbek voltak, mint a felvégen. Az „Ér" hátrányos földrajzi helyzetéből, területi kiosztásából, valamint lakói szociális helyzetéből kifolyólag nem tudott intézményeket létrehozni és fenntartani. Az intézmények hiánya miatt nagyobb közösségi terek, kommunikációs központok sem jöttek létre ezen a településrészen.

CIGÁNYSOR / TELEP

Településszerkezeti szempontból a „Cigánysor" az „Ér" folytatásának tekinthető, mely egyben a legkisebb falurész. Korábban a szomszédos „Telep" néven helyezkedett el a cigánysor. A Telepen elsősorban cigányok laktak. A Telep csupán pár házból állt melyeket 2000-es évek elején elbontottak. A mai „Cigánysort" nagyjából a Bocskai út kb. 10 háza alkotja. A cigánysor a település perifériáján helyezkedett el. A település részei közül messze a „Cigánysoron" a legrosszabbak az életkörülmények.

ÚJ TELEP

Az „Új Telep" megítélése a helyiek szemében egyértelműen pozitív, de másképpen, mint a „Falu". Míg a „Falu" a régiséget, addig az „Új telep" a modernizációt hirdeti a helyi keretek között. Elsősorban nem a jelenleg működő intézmények teszik kedveltté a településrészt (Eperfa kocsma, Darvas József Általános Iskola, posta, takarékszövetkezet, vegyesbolt). Az „Új telep" estében nosztalgikus képzettársítások sorozata figyelhető meg. A már megszűnt termelőszövetkezet idillivé vált a helyi közgondolkodásban, kivált a középkorú és a náluk idősebb korosztályok elgondolásaiban. A ladányiak a TSZ-t tekintették az önálló falu gazdasági gerincoszlopának, működését a falu „aranykora"- ként tekintik. A gazdasági szövetkezet üzemelése alatt a település népessége gazdaságilag növekvő szakaszban volt, melynek pozitív képzetei legerősebben az „Új telepre" vetültek. A helyiek szemszögéből ez nem alaptalan, hiszen a rendszerváltás után az „Új Telep" termelő intézménye elkerülte a bezárást. A '90-es évektől több magánüzlet jött létre itt. A Termelő Szövetkezet szerepe felértékelődött az elmúlt két évtizedben, mert az „Új Telep", sőt az egész település egyedüli termelőintézményeként működött. Számos család megélhetése függött a termelőszövetkezettől.

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET

Tiszaladány arcának legmeghatározóbb eleme ma is a települést körülölelő tájvédelmi jelentőségű természeti környezet. A Kis-Tisza vagy, ahogy a helyiek nevezik a „Hótt Tisza” és környezete Natura 2000-res területe kiemelt fontosságú. Megőrzése igen fontos a helyiek identitása, és a természeti értékek védelme szempontjából. A faluhoz erősen kötődik ez a terület történeti és szempontból is. Címerükben is megjelenik a helyi élővizek fontos szerepe, mint ami ételt és megélhetést adott hosszú ideig a falu lakosságának.
Emellett erős tájalakító szerepe van a települést keletről, a Tisza felől körül ölelő árvízvédelmi épített töltésnek.
A település további külterületi részeit pedig jellegzetes mezőgazdasági területként hasznosítják.

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

Arra a kérdésre, mitől szép egy lakóház, nem lehet egy mondatban válaszolni. Neves építészek és filozófusok a különféle megközelítések ellenére egyetértenek azonban abban, hogy a közhiedelemmel ellentétben a szépség nem szubjektív, nem részrehajló. Szép az, ami érdek nélkül tetszik, mondja Kant. A szépség sokféle lehet. Borainkról sem mondhatjuk, hogy a vörösbor jó, a fehér nem. Tudva, hogy bizonyos alkalmakhoz, ételekhez jobban illik a vörös, mondhatjuk, hogy mi a rozét szeretjük. Ebben a fejezetben nem szeretnénk egyoldalúan állást foglalni, leszűkíteni a lehetőségeket. Viszont szeretnénk bemutatni, hogyan kerüljük el a legáltalánosabb hibákat, ne járjunk úgy, mint a borász, aki gyakorlatlanul túlkénezi borát.

TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSRÉSZ

MAGASSÁG

Tiszaladány történeti településrészén a családi házak magassága közel azonos. Földszintes épületek magastetővel.

A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló magassággal kell épülniük, mint környezetük. A túl magas házak nem illeszkednek Tiszaladány történeti településrészének utcaképébe.

TETŐHAJLÁSSZÖG

Tiszaladány történeti településrészén a családi házak tetőhajlásszöge közel azonos: 30-45 fok között.

A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint környezetüknek. A túl magas, illetve túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek Tiszaladány történeti településrészének utcaképbe.

TETŐFORMA

A településrészen lévő családi házak tetőformája egyszerű. Új házak építésénél a szomszédok figyelembe vételével kell illeszkedni. A régebbi házak kontyolt nyeregtetősek vagy ritkábban csak nyeregtetősek. Az újabb 10 x 10 házak már sátortetővel épületek.

Amennyiben az építési telek körül kialakult egy nyeregtetős házakból álló utcakép, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a szomszédokhoz hasonló nyeregtetős tetőformájú.

Amennyiben az építési telek körül sátortetős épületek állnak, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a többi épülethez hasonló tömegű és tetőformájú.

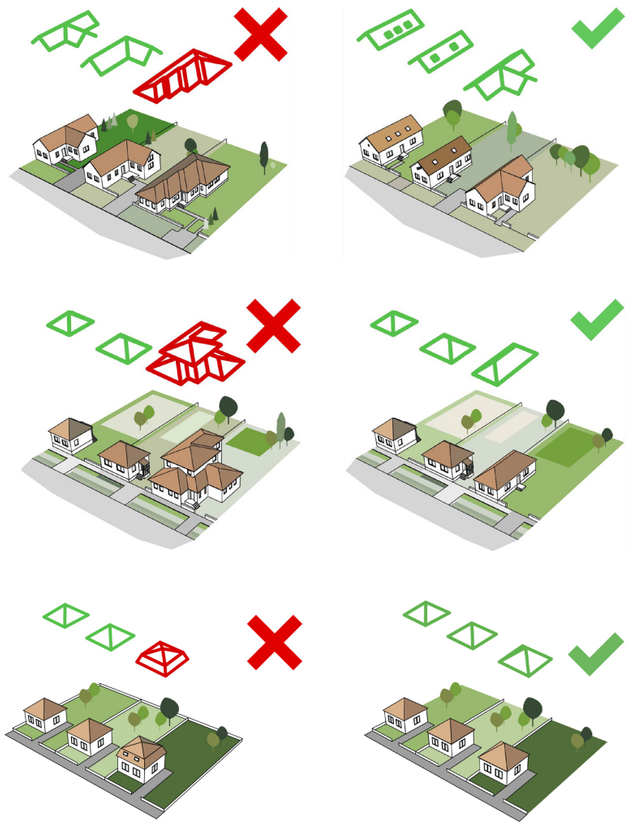

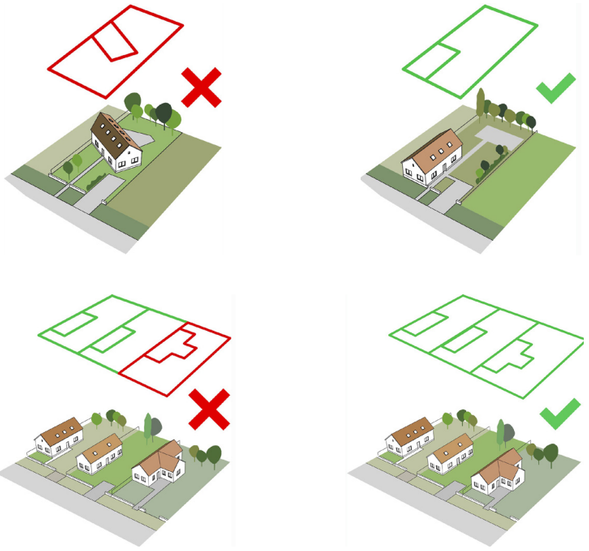

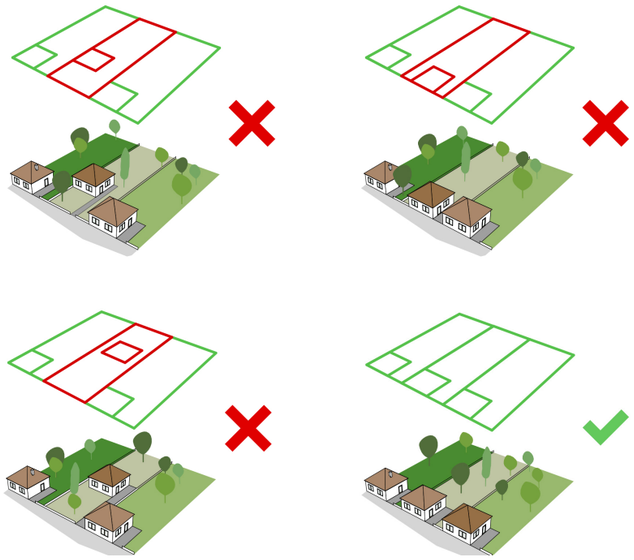

TELEPÍTÉS

A történeti településrészen a családi házak telepítése oldalhatáron álló, a telken belüli elhelyezkedése az utcára merőleges rendszerű. A nem utcára merőlegesen telepített, indokolatlanul, nagy mértékben hátrahúzott családi ház építése nem javasolt. A családi házak a telek oldalhatárán állnak, a ház mögött növényzettel határolva kialakítható a védett kert.
Ritkán előforduló eset, hogy az oldalhátáron álló ház befordul az utcai homlokzatra.

SZÍN

Tiszaladány történeti településrészének színvilága változatos, mégis megfigyelhető egy visszafogott illeszkedés, hasonló anyag- és színhasználat. Tiszaladány történeti településrészén a meglévő épületek színvilágához illeszkedő új épületek építése ajánlott. Nem elfogadható a feltűnő és kirívó színhasználat, a rikító színű fémlemez fedés és burkolat.
A paraszthházak homlokzata régen fehérre volt meszelve a lábazati résszel együtt. Ez ma is követendő példa lehetne. Ajánlott színek: fehér, világos pasztell színek fehérrel törve.

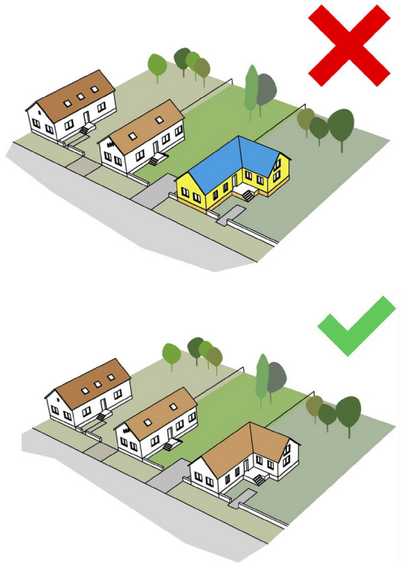

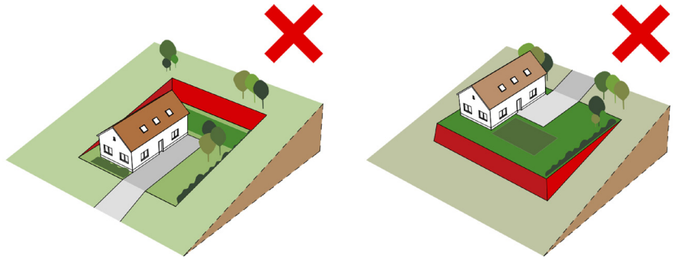

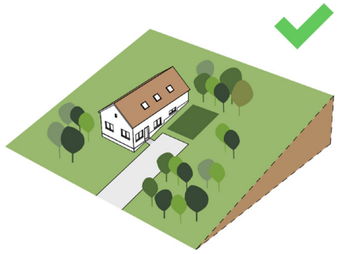

TEREPALAKÍTÁS

Nem elfogadható az épület földbevájása, az így kialakuló mélyedésben az esővíz összegyűlik, a kert rosszul használható. Nem elfogadható továbbá a ház teljes kiemelése sem, mivel így a ház feltűnő platóra kerül, kiemelkedik szomszédai közül.

Tiszaladány településrésze kis mértékben lejtős. A templom a település legmagasabb pontján helyezkedik el. A területen csak ritkább esetben fordul elő olyan telek ahol az épület nagyobb mértékű lejtős területre kerülhet. A jó megoldás ebben az esetben a ház részleges bevágása vagy ha az épület terepbe illesztve épül.

KERÍTÉS

Tiszaladány történeti részein az áttört kerítések kívánatosak, tömör és nem átlátható megoldások nem elfogadhatóak.
A legrégebbi portákon viszont tömör fa deszka kerítés látható, deszka kapuval és kocsibehajtóval.

Természetes határ, kerítés növényelválasztásból.

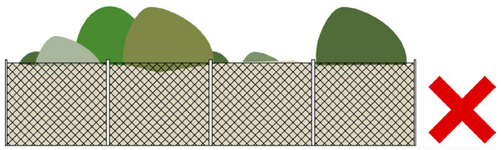

Áttört kerítések nádszövettel való zárása nem megfelelő.

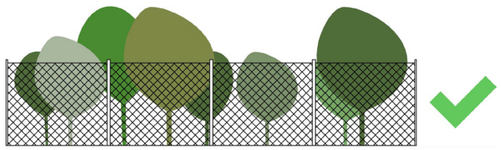

Teljesen áttört, drótfonatos kerítés.

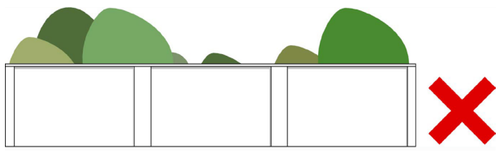

A falszerű áttörés mentes kerítések nem elfogadhatóak.

Oszlopos kerítés 1/3-ad lábazat és 2/3-ad áttört résszel.

KERÍTÉSEK

A településrészeken jellemzően fa, kovácsoltvas vagy fémhálós kerítésekkel találkozhatunk. Az legrégebbi most is meglévő kerítések fából készültek és vagy tömören, vagy hézagosan, átláthatóan voltak kialakítva, de a magasságuk mindkét esetben csak akkora volt hogy felette még át lehessen látni.

tömör keítéslábazat, festett deszkakerítés hézagosan rakva

tömör keítéslábazat, rajta áttört, díszített kovácsoltvas kerítés

tömör fa deszka kerítés és deszka kapu, fáradt olajjal festve

kő lábazat és oszlopok, közte léckerítés, virágmotívummal díszített léc kapuzattal

a református templom melletti úszó kapu, népi motívummal és kehelymintával díszítve

KERTEK

Tiszaladány falusias teleülésképet mutat, mely léptékével finoman illeszkedik a tájba. Erre az illeszkedésre minden esetben törekedni is kell. A történeti településrészben a tájba illesztés során elsődleges cél, hogy a hagyományos településképet megőrizzük. Az épületeket déli oldalon árnyékoló fák ültetésével csak részlegesen takarjuk. Az előkertbe ültetett cserjék és fák kiválasztásakor vegyük figyelembe a nyílászárók helyzetét és a homlokzat kialakítását.

Az utcán járókelő emberek számára az elő és oldalkert a legszembetűnőbb, néhány esetben azonban megfigyelhetjük a telkek hátsó végében kialakított kerteket is.

Az elő- és oldalkertek leginkább csak díszítő szerepet játszanak. A jól kiválasztott évelő növények ültetésével egész évben változatos és színpompás kertre tehetünk szert. A növényfajok megválasztása nagymértékben járulhat hozzá a település, településrészek karakteréhez. Lehetőség szerint a helyi természeti adottságokhoz és hagyományokhoz, meglévő növényzethez illeszkedő fajokat válasszunk. A növények kiválasztását meghatározza a hely, ahova ültetjük. Figyeljük meg, mely növények érzik jól magunkat évek óta a környező kertekben, vagy kérjük szakember segítségét.

A kert egyes részeit alacsonyabb, magasabb növényfalakkal választhatjuk el. Az előkertbe legfeljebb 1,20 m magas cserjék és lágyszárúak telepítése javasolt. Sövények közül a lombhullatókat részesítsük előnyben, magasságuk ne érje el az 1,50 m magasságot.

A hátsókertek főként haszonkertként működnek, csak bizonyos esetekben nyerhetünk bepillantást ide, egyes hátsóutakról. Főként kukoricát, káposztát, szőlőt termesztenek, paradicsom, paprika is megtalálható. A kertekben a szőlő mellett elsősorban gyümölcsfák ültetendők, elsősorban dió, szilva, alma és körte.

TORNÁCOK

Tiszaladányban az oldalhatáron álló tornácos házak nagy többségét már beépítették. Helyenként ezt az épület közepén szimmetrikusan elhelyezett új tornáccal bővítették. Van ahol már ez a másodlagosan épített tornác is beépült. A legtöbb oldalhatáron álló ház most ezt a képet mutatja.Ez egy ékes példa azok közül, ahol az eredeti, faragott tornácoszlopokat szépen felújították.

AJTÓK, ABLAKOK

Az épületek megjelenését és hangulatát a nyílászárók nagyban befolyásolják. A zárt épülettömeggel így nyitunk a külvilág felé, ezért nem mindegy, milyen módon tesszük ezt. A hagyományos nyíláskialakítás a településen jól megfigyelhető: két szárnyú, jellegzetesen két vagy három osztatú ablakok felülvilágító sávval. Az utcai homlokzat felé egy ablak a szobából egy a tornácról nyílt, de a tornácon lévőt sok helyen már beépítették. Új ház építésekor érdemes körüljárni a környéket, és ihletet meríteni, hogy az otthonunk minél jobban bele tudjon simulni környezetébe, ezzel is gazdagítva az utcaképet.

HOMLOKZATKÉPZÉS

Az épületeink vakolatának színezése, megmunkálása mindig is kedvelt tulajdonosi eszköz volt településünkön. Használjuk bátran, de figyeljünk a végső összképre! A túldíszített, túlszínezett épület hamar elveszíti érdekességét, és utána inkább zavaróan hat a nyugodt, tiszta településképben.

Ne használjunk élénk, harsány színeket, fém és kőburkolatot a homlokzaton, törkedjünk a törtfehér és világos, pasztelszínek használatára és vakolt homlokzati felület kialakítására.

RÉSZLETEK

A falusi porta jellegzetek kerti építményei a kerekes kutak, melyek ma már sok helyen csak díszítő szerepet töltenek be, de hazánkban így Tiszaladányban is hagyományai vannak. Ma már vezetéken jön be az ivóvíz a konyhába és a mosdótál helyett is fürdőszobák épülnek, de a régi élet mindennapjaihoz szorosan hozzátartoztak ezek az építmények. A díszítő szerepe mellett azért az igényesen felújított portákon ma is használatosak, kertünk locsolására, állatok itatására is kíválóan alkalmasak.

kapuk, tetők, nyílászárók díszítő lécezése

JÓ PÉLDÁK

Követendő példaként mutatjuk be ezt a házat, melyen az újonnal legyártott, mai szabványoknak megfelelő ablakok a hagyományos ablakkialakításnak megfelelően készültek el az épület felújítása során. Követendő példának tartjuk a bontott cserép újra felhasználását. A cserép, látszótégla kémény, fa nyílászárók, törtfehér vakolat egységes és harmonikus képet mutat, szépen illeszkedik a táji és épített környezetbe. A fáradtolajjal festett deszkakerítés megfelelő magasságban került kialakításra, az utcaképbe illeszkedik.

Ezen a portán egy lakóépület és egy melléképület került felújításra. A főépület eredetileg tornácos ház lehetett, melyet beépítettek a lakóterület növelése érdekében, és a ház közepén szimmetrikusan elhelyezett új tornácot építettek. Ez a megoldás jellemző egész Tiszaladány területén, azoknak egy szép példája ez. Anyaghasználatában illeszkedik a településképbe, a törtfehér vakolat, fa nyílászárók, cserépfedés, faszlopos tornác egységes képet alkot. A melléképület nyílászárói felett íves látszótégla díszítés látható.

A Református templom szomszédságában lévő, Tiszaladányi Református Egyházközösség Gólyafészek Ifjúsági Táborának épülete részleteiben is követendő példákat hordoz, mint például az eredeti kő lábazat natur felületének megtartása vagy a nyílászárók helyreállítása. Homlokzati anyaghasználatában a pasztel színű világos vakolat megfelelően illeszkedik a műemléki környezethez, a tető hajlásszöge, fedése is illik a településképbe, az újonnal kialakított tetőablakok és a megújuló energiaforrások hasznosítására felszerelt napelemek megfelelően kerültek kialakításra, azok megjelenése nem zavaró.

7

UTCÁK, TEREK

A közösségi szabadterek azok a találkozási pontok, ahol a településhez, településrészhez és a helyi közösséghez tartozásunkat a természethez kapcsolódva, szabadabban élhetjük meg. Mivel rendszerint hosszabban tartózkodunk ezeken a helyeken, megjelenésük fokozottan fontos. Rendszerint ezért e teresedések összetett tervezését szakemberek csoportja végzi.

A nem megfelelő tér biztosítása rossz használathoz, a környezet gyors leromlásához vezet. A teresedések kialakításakor fontos felmérni a használók várható szokásait, a használók számát, a használat időszakait, jellegét. A megfelelő mennyiségű és minőségű teret szükséges biztosítani a tevékenységekhez és a közlekedéshez. A növényfajok megválasztása és ültetése során azok térigényét is figyelembe kell venni, számolva növekedésükkel, egymásra árnyékolásukkal.

Alapvető szükséglet a megfelelő térformálás. A térformálásban kerüljük a hegyesszögeket, a befogadó, átölelő térformákat részesítsük előnyben.

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK

Az utcaképhez a hirdetőtáblák, reklámfelületek, cégérek is ugyanúgy hozzátartoznak, mint az épületek vagy a növényzet. De hogyan hirdessük portékánkat, szolgáltatásunkat úgy, hogy az ne legyen meghökkentő? Hiszen elsősorban a figyelemfelkeltés a célunk, és nem a járókelők rosszallásának kiváltása. A hirdetés lényege a tájékoztatás, amelyet utcaképbe illően is megtehetünk. Ha lehetőségünk van egy szebb utcakép, településkép megteremtésére, miért ne élnénk a lehetőséggel?

Tiszaladányban a történeti településrész területén reklámhordozó nem helyezhető el. Cégér, cégtábla elhelyezésekor elengedhetetlen, hogy az alkalmazkodjon az épület jellemzőihez, anyaghasználatához. A település egyéb területein csak a szabályozás szerinti reklámhordozó helyezhető el, itt szintén elengedhetetlen a megfelelő anyaghasználat.

A tájképvédelmi jelentőségű területeken reklámhordozók elhelyezése nem indokolt, és nem javasolt. Újabb felszíni infrastruktúrahálózatok elhelyezése nem javasolt, a meglévők jó karban tartása elegendő és szükséges.

IMPRESSZUM

TISZALADÁNY KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
www.tiszaladany.hu
onkormanyzat@tiszaladany.hu
3929, Tiszaladány, Kossuth út 53
Telefon: (47)352-835
Polgármester: Dr. Liszkai Ferenc
polgarmester@tiszaladany.hu
Főpítész:
főépítész emailcíme

SZERKESZTETTE:
SZÖVEG:
FOTÓ:
GRAFIKAI TERVEZÉS:

Tiszaladány, 2017.